

Moorden is niet erg

Europa onderschat vooral de ndrancheta

Verelendung voor alle partijen bij de ndrancheta, camorra en cosa nostra

Marc Leijendekker

▣ artikel | [Vrijdag 12-06-2009](#) | Sectie: [Boeken](#) | Pagina: [B01](#) | [Marc Leijendekker](#)

Een agent, officier van justitie en een pentito, alle Italianen, doen verslag van leven met de maffia, die groeiende, nauwelijks te bestrijden multinational.

Als een van zijn collegas is neergeschoten door de maffia, slaan bij Gianni Palagonia en zijn collega-agenten de stoppen door. Ze hebben het al te vaak gezien. Een agent die te dicht in de buurt komt van maffiosi, wordt verdacht gemaakt of van hogerhand afgeremd. Of het onderzoek verzandt in de grote, bureaucratische slangenkuil.

Vijf agenten kruipen bij elkaar. Ze zeggen dingen als: als we onze gang kunnen gaan, is de stad binnen 48 uur van al dat uitschot verlost. Ze stellen dossiers samen van ongrijpbare maffiosi en richten een comité op dat wil proberen maffiabendes tegen elkaar op te zetten. Door mensen neer te schieten, winkels in brand te steken, afpersingstelefoontjes te plegen, en dan te suggereren dat rivaliserende bendes daarvoor verantwoordelijk zijn.

Ik wist dat we iets heel ergs hadden uitgedacht, maar we hadden hier nooit aan gedacht als we ergens anders geboren waren, schrijft Palagonia in Tentakels. Het kwam door de opgekropte woede, doordat we te veel misstanden hadden gezien en door het falen van het systeem waar we ons leven aan hadden gewijd.

Palagonia is een pseudoniem. Erachter schuilt een politieagent uit de Siciliaanse stad Catania die jarenlang tegen de maffia streed, maar uiteindelijk naar het noorden van Italië moest vluchten omdat hij en zijn gezin werden bedreigd. Zijn onopgesmukte levensverhaal is een van de recent verschenen maffia-boeken die een fascinerende blik bieden op de dagelijkse realiteit van de georganiseerde misdaad. In Het engelengezicht vertelt een kopstuk van de beruchte ndrancheta, de Calabrese versie van de maffia, over zijn Italiaans-Duitse misdaadnetwerk - met uitstapjes naar Nederland. In naam van rechtvaardigheid is het verhaal van een

Napolitaanse officier van justitie die de strijd heeft aangeboden met de camorra, de Napolitaanse georganiseerde misdaad.

De Siciliaanse agent houdt zichzelf daarbij onbarmhartig tegen het licht. Een rode draad in zijn leven is zijn jeugdvriend Cirino Cavallaro. Die gaat als metselaar werken in Duitsland en stuurt het geld naar vrouw en dochter, die in Catania zijn achtergebleven. Na zes jaar (te koud, te eenzaam) komt Cavallaro terug, en Palagonia helpt hem aan een baantje in een bar. Als die bar in de fik wordt gestoken omdat de eigenaar niet wil wijken voor druk van misdadigers, en als Cavallaro daardoor platzak raakt, kiest hij voor het grote geld van de misdaad.

Het is maar een van de vele voorbeelden, ook in de andere maffiaboeken, van hoe de georganiseerde misdaad inspeelt op en profiteert van het gebrek aan perspectief van jongeren. De agent en de jonge misdadiger krijgen een felle ruzie, maar blijven elkaar af en toe zien, ook als Cavallaro opklimt naar de top van de lokale maffia. Palagonia, de agent wie wordt verweten dat hij nooit eens de andere kant op wil kijken, doet dat toch als het om zijn jeugdvriend gaat. Hij tipt hem niet, maar jaagt ook niet achter hem aan.

Mooi beschrijft Palagonia de duistere machinaties die de strijd tegen de maffia zo ingewikkeld maken. Neem het incident met de politiechef waar de maffia veel last van had. Maffiosi en leden van de lokale vrijmetselaarsloge zetten een duivels plan op om hem weg te krijgen. Een baron meldt bij de politie diefstal van een verzameling kostbare juwelen - in werkelijkheid heeft hij ze naar een vriend gebracht. Een journalist die ook in het complot zit, schrijft iedere dag dat het een schande is dat de politie machteloos staat. Prominente lokale politici bellen boos naar Rome, en vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt de hoofdcommissaris onder druk gezet, die zijn mensen weer opjaagt. Onderhands laat de maffia weten dat de juwelen teruggevonden kunnen worden als de lastige politiechef wordt overgeplaatst. Na nog een lastercampagne gebeurt dat. Na een slopende juridische strijd weet de politiechef zijn naam te zuiveren, maar dan zijn er twee jaar voorbij.

Dat soort incidenten leidt tot enorme frustratie. Vandaar dat Palagonia en zijn vrienden besluiten dat comité op te richten. Na maanden onderzoek doet zich ineens een kans voor, op een avond dat de regen met bakken uit de hemel komt. De agenten, die in een gewone auto patrouilleren, zien een man rijden die overal voorkomt in de dossiers van het comité. Ze achtervolgen hem, wachtend tot de bui voorbij is. Een van de agenten rent naar de auto van de maffioso, lost drie schoten en dan gaan ze er snel vandoor.

Het was niet afgesproken, maar de agent die had geschoten, had bewust naast de maffioso gemikt. Ontnuchterd constateren de leden van het comité dat ze daar allemaal blij om zijn, dat ze zich hadden laten

meeslepen door hun woede en hun gevoelens van machteloosheid. Het comité wordt ontbonden. De enige genoegdoening is dat de bewuste maffioso zijn gezicht heeft verloren door het van angst in zijn broek te doen. En dat hij de aanslag toeschrijft aan een rivaliserende bende.

De kracht van het boek zit in de concrete voorbeelden. En dat is ook het fascinerende van Engelenzicht, het verhaal van Giorgio Basile. Hij is een in het Duitse Roergebied opgegroeide Calabrees die, zowel in Duitsland als in zijn geboortedorp Corigliano Calabro, steeds machtiger wordt. Basile, die na zijn arrestatie in 1998 is gaan praten, vertelt tegen de Duitse journalist Andreas Ulrich hoe dat gaat. Een vakantiebaantje als chauffeur voor een boss, meegenieten van het gratis eten en de hoertjes, in een mooie auto kunnen rijden, zelf plannen maken, met de trein drugs en wapens halen in Nederland en die met enorme winst verkopen in Italië - en daarbij trouw de afgesproken vijftig procent winst afdragen aan de maffiabaas die boven je staat in de organisatie.

Grijstinten zitten er niet veel in dit boek. Je bent vriend of vijand. Geschonden eer moet altijd worden gewroken. Iemand vermoorden is niet erg. Vrijwel onaangedaan vertelt Basile hoe lastig het was om de rotzooi op te ruimen nadat iemands hersens tot pulp waren geslagen. Alleen dat moment waarop een bewusteloze man levend door uitgehongerde varkens aan stukken werd gescheurd, dat kan hij niet meer vergeten. De worst die die maffiabaas altijd rond kerstmis maakte, kon hij niet meer eten.

Basile hoorde bij de ndrangheta, de georganiseerde misdaad in de punt van de Italiaanse laars. Dat is, zo schrijft officier van justitie Nicola Gratteri in zijn boek Bloedbroeders, nu de machtigste, rijkste en gevaarlijkste vorm van georganiseerde misdaad. In de jaren zeventig en tachtig heeft de ndrangheta miljoenen euros verdiend met ontvoeringen. Dat geld is gebruikt om de drugshandel in te gaan, de ndrangheta controleert nu de cocaïnehandel in Europa. Extra probleem: de bendes zijn, meer dan op Sicilië en in Napels, gebaseerd op familiebanden, minder hiërarchisch en dus moeilijker te bestrijden.

Gratteri heeft, samen met de historicus/journalist Antonio Nicaso, een boek voor gevorderden geschreven, een naslagwerk. Maar als je de krenten uit dat grote pakket bendeoorlogen en overzichten per provincie pakt, begrijp je waarom Gratteri waarschuwt dat de Europese landen onvoldoende het gevaar van de ndrangheta onderkennen. Dit is de meest internationale misdaadorganisatie, met vertakkingen op alle continenten.

De ndrangheta heeft een geschatte jaaromzet van ongeveer 44 miljard euro, waarvan ongeveer 27 miljard uit de drugshandel, en 5 miljard uit zowel bouwfraude als geldwoekerij, en dringt steeds verder door in de gewone economie. Er zijn miljoenen geïnvesteerd in de toeristenindustrie langs de Oostzee. In Nederland neemt de ndrangheta een centrale plaats in als draaischijf voor de cocaïnesmokkel en als schuilplaats voor

voortvluchtige maffiosi. Spijtoptant Basile vertelt dat hij het erg prettig vond dat hij nooit een paspoort hoefde te tonen als hij weer even in Nederland was om drugs of wapens te kopen - en dat niet alleen omdat hij er zo onschuldig uitzag met zijn engelen gezicht.

Officier van justitie Gratteri schrijft dat een systematische aanpak van de georganiseerde misdaad niet in zicht is. Hij heeft het daarbij over Italië, maar in Europees verband is het verlanglijstje van maffiabestrijders nog langer.

Waarom wordt het niet gemakkelijker gemaakt om beslag te leggen op onroerend goed en bankrekeningen van maffiosi? Waarom is lidmaatschap van een maffiaclan niet overal strafbaar? Waarom versoepelt men de regels niet voor het afluisteren van verdachten? Waarom vertrouwen de politiekorpsen elkaar niet wat meer bij het uitwisselen van informatie?

Hardere en effectievere maatregelen zijn nodig, zegt Gratteri, want van het gewone economische leven dringt de ndrangheta steeds verder door in de politiek. In Calabrië, waar naar schatting een kwart van de bevolking op de een of andere manier verbonden is aan de ndrangheta, is de politiek al volledig verloederd, zegt hij. Europa moet zich realiseren dat Italië georganiseerde misdaad exporteert naar markten zonder binnengrenzen.

Wat ondertussen in deze boeken steeds terugkomt, is het cynisme en het soms ronduit miserabele leven dat bij de georganiseerde misdaad hoort. Spijtoptant Basile vertelt dat hij nooit de inwijdingsceremonie heeft willen doormaken; al dat gepraat over eer en traditie stelt volgens hem weinig voor. Het gaat om macht en geld; je omhelst zonder wroeging de man die je gaat vermoorden.

Officier van justitie Cantone overpeinst, bij het zoveelste lijk: Wat voor zin heeft het een camorrista te zijn als je zo rottig leeft en op deze manier doodgaat? Als je toch arm moet blijven, kan dat dan niet beter op een eerlijke manier, zodat dit einde je in ieder geval bespaard wordt?

Het antwoord, zegt hij, heeft hij niet.

Waarom is het lidmaatschap van een clan niet strafbaar? Spijtoptant Giorgio Basile leeft onder een nieuwe identiteit, ergens in Italië. Politie-agent Palagonia heeft zich na voortdurende bedreigingen laten overplaatsen naar het noorden, waar de criminaliteit minder schreeuwerig is. Cantone houdt zich na de maximale termijn van acht jaar maffia bezig met civiel recht. Ze hebben ieder een eigen visie op het fenomeen van de pentito, de maffioso die de traditionele zwijgplicht doorbreekt. Palagonia vindt dat ze te veel in de watten worden gelegd. Hij rekent voor dat een spijtoptant aan huur, maanduitkering en andere voorzieningen vele malen meer krijgt dan een agent. Een keer moet hij een spijtoptant begeleiden naar een proces. Bij de lunch bestelt hij een vrij sober maal, op basis van

zijn dagvergoeding. De spijtoptant vraagt om het duurste, en als ze hem daarop aanspreken belt hij met iemand van justitie die bevestigt dat de spijtoptant inderdaad mag bestellen wat hij wil. De staat betaalt. Cantone erkent dat de spijtoptanten begin de jaren negentig misbruik hebben gemaakt van het feit dat er toen nog maar zo weinig waren. Daarna zijn de regels aangescherpt. Vergeet niet dat iemand zich voor de rest van zijn leven moet verbergen, schrijft hij, en dat latere spijtoptanten vaak met reden klagen over hun armzalige bestaan. Hij vindt wel dat justitie hardere sancties moet nemen tegen spijtoptanten die zich schuldig maken aan nieuwe misdaden. Basile was kroongetuige in een aantal processen in Italië en Duitsland tegen de ndrangheta.

Info: Gianni Palagonia: Tentakels. Mijn strijd tegen de maffia. Sijthoff, 351 blz. euro 17,95 Andreas Ulrich: Het engelengezicht. Het verhaal van een maffiakiller. Nieuw Amsterdam, 287 blz. euro 18,- Raffaele Cantone: In naam van rechtvaardigheid. Lebowski, 352 blz. 19,90 N. Gratteri, A. Nicasio: Bloedbroeders. Lebowski, 399 blz euro19,90
Foto-onderschrift: Nunzio Giuliano (57), een van de leden van de Napolitaanse Camorra, werd in maart 2005 vermoord in Napels
Georganiseerde misdaad in Itali
Trefwoord: [Non fictie](#); [Georganiseerde misdaad](#); [Moord en doodslag](#)
Geografie: [Italie](#)
Organisatie: [Ndrangheta](#); [Camorra](#); [Cosa Nostra](#)
Persoon: [Gianni Palagonia](#); [Andreas Ulrich](#); [Raffaele Cantone](#); [N. Gratteri](#); [A. Nicasio](#)

Op dit artikel rust auteursrecht van NRC Handelsblad BV, respectievelijk van de oorspronkelijke auteur.